

Μάθημα: Αρχαία Ελληνικά Ανθρωπιστικών Σπουδών

Τάξη: Γ΄ Λυκείου

Ημερομηνία: 05/03/2023

Καθηγητές: Λυκουρέντζου Τίνα

Όνοματεπώνυμο:

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Ἠθικά Νικομάχεια Β1, 1-4

Διτῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὐσῆς, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξῆσιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλῖνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίξῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. Οὕτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειουμένοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρῆσάμενοι ἔσχομεν)· τὰς δ' ἀρετάς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἅ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μαθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ καθαρίζοντες καθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες σύμφωνα με το περιεχόμενο των αποσπασμάτων. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας παραθέτοντας το αντίστοιχο χωρίο του κειμένου.

1. Η διανοητική αρετή αποκτάται αποκλειστικά με τη διδασκαλία.
2. Όλα τα φύσει όντα δεν αλλάζουν ιδιότητες με τον εθισμό.
3. Η κατάρκτηση των αρετών προηγείται των ενάρτων ενεργειών.

A1.β. Να συνδέσετε κάθε στοιχείο της στήλης Α με τις φράσεις της στήλης Β που του αντιστοιχούν, γράφοντας μπροστά από τα γράμματα της στήλης Α τους αντίστοιχους αριθμούς της στήλης Β. Κανένα στοιχείο της στήλης Β δεν περισσεύει.

A	B
α) φύσει β) έξ ἔθους	1. ὕστερον τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν 2. ἔχοντες ἐχρησάμεθα 3. χρησάμενοι ἔσχομεν 4. τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν 5. ποιοῦντες μανθάνομεν 6. ἐνεργήσαντες πρότερον 7. δίκαιοι γινόμεθα 8. πρότερον τὰς δυνάμεις κομιζόμεθα

Μονάδες 10 (6+4)

B1.α. Λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα χωρία του αποσπάσματος να αναδείξετε τη σχέση που έχουν με τις ηθικές αρετές το «**ἔθος**» και η «**φύσις**»:

«ἢ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται», «οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ... δὲ διὰ τοῦ ἔθους», «οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖου».

B1.β. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε με χωρία από το κείμενο **τρία** βασικά εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση της βασικής θέσης που διατυπώνεται στο απόσπασμα.

Μονάδες 10 (7+3)

B2. Να γράψετε δίπλα στο κεφαλαίο γράμμα καθεμιάς από τις προτάσεις της Στήλης Α, τον αριθμό της σωστής πρότασης της Στήλης Β.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
Α. Ο Αριστοτέλης πίστευε ακράδαντα πως γνώρισμα του αληθινού φιλοσόφου είναι να έχει το κουράγιο ακόμη	1. «καὶ τὰ δημόσια ἀναιρεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ἀληθείας»
	2. «καὶ τὰ ἡδέα αἰρεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ἀληθείας»
	3. «καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ἀληθείας».
Β. Ο Αριστοτέλης κατηγορήθηκε από τους Αθηναίους για ασέβεια, επειδή συνέθεσε	1. μια ελεγεία, προς τιμὴν του θανάτου του μαθητῆ του Θεόφραστου
	2. ἕναν παιάνα, παραδοσιακό ὕμνο στον Απόλλωνα, για να υμνήσει ἕνα κοινό θνητό, τον αξέχαστο φίλο του Ερμία
	3. μια τραγωδία για την Αθήνα, στην οποία τη χαρακτήριζε πανέμορφη αλλά και άσχημη.
Γ. Ο Αριστοτέλης ὀρίσε την ευδαιμονία του ανθρώπου	1. ως κατάσταση και ενέργεια της ψυχῆς που πλησιάζει την τελειότητα
	2. ως κατάσταση και ενέργεια της ψυχῆς, με τους κανόνες της τέλειᾱς ἀρετῆς.
	3. ὄχι ως κατάσταση, αλλά ως ενέργεια της ψυχῆς, με τους κανόνες της τέλειᾱς ἀρετῆς
Δ. Ο Αριστοτέλης διέκρινε τελικά	1. α) το λόγον ἔχον, β) το ἄλογον, και γ) το ἡμι-ἔλλογον μέρος της ψυχῆς
	2. α) το καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχῆς, β) το καθαρά ἄλογον και γ) το μέρος που μετέχει και του ἀλόγου και του λόγου ἔχοντος μέρους της ψυχῆς.
	3. το καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχῆς ἀπὸ το καθαρά ἄλογον.
Ε. Ο Αριστοτέλης ὀνόμασε ἐπιθυμητικόν το μέρος της ψυχῆς που ἔχει σχέση	1. με τις ἀρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ἀνθρώπου
	2. με τη σοφία ἢ τη φρόνηση
	3. με τις ἀρετές που ἀφοροῦν το λογικό μας.

Μονάδες 10

B3. α) Να βρείτε στο κείμενο από το πρωτότυπο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **δωμάτιο, πειρατής, γονιός, συγκομιδή, τοκετός.**

β) Για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις να γράψετε μια ομόρριζη λέξη στη νέα ελληνική (απλή ή σύνθετη) με την κατάληξη που σας δίνεται:

έθίζεται: - **μο**

φύσει: - **τό**

ποιούντες: - **μα**

γ) **άνάπαλι:** να σχηματίσετε με το δεύτερο συνθετικό της λέξης 2 σύνθετες λέξεις στη νέα ελληνική.

Μονάδες 10(5+3+2)

B4. Ιδρυτής της κυνικής φιλοσοφίας υπήρξε ο Αντισθένης (455-360 π.Χ.), μαθητής των σοφιστών Γοργία, Ιππία και Πρόδικου, αλλά και του Σωκράτη. Αφού μελετήσετε το παρακάτω απόσπασμα, να συγκρίνετε την άποψη του Αντισθένη για την αρετή με την αντίστοιχη αριστοτελική.

Ο Αντισθένης δίδασκε στο γυμναστήριο του Κυνοσάργου, λίγο πιο πέρα από την πόλη, απ' όπου, καθώς πιστεύουν ορισμένοι, έχει λάβει κι ο Κυνισμός την ονομασία του. Απ' αυτόν ξεκίνησε και του Διογένη η απάθεια και του Κράτη η αυτοκυριαρχία και του Ζήνωνα η καρτερικότητα – κι αυτός θεμελίωσε τη θεωρία για την πολιτεία [...] Ο Αντισθένης ασπαζόταν επίσης τις ακόλουθες απόψεις. Υποστήριζε ότι την αρετή μπορεί κανείς να την διδαχθεί. Κι ότι οι ευγενείς άνθρωποι ταυτίζονται μ' εκείνους που έχουν αρετή. Η αρετή είναι από μόνη της ικανή να φέρει την ευτυχία και δε χρειάζεται τίποτα επί πλέον εκτός από δύναμη σαν αυτή του Σωκράτη. Ότι η αρετή συνίσταται σε πράξεις: ούτε από λόγια πολλά έχει ανάγκη ούτε από διδασκαλίες. Κι ότι ο σοφός έχει αυτάρκεια· όλα όσα έχουν οι άλλοι είναι δικά του. Η ασημότητα είναι κάτι καλό και ισότιμο με την προσπάθεια. Κι ότι ο σοφός δε θα ρυθμίζει τη συμπεριφορά του μέσα στην πολιτεία με βάση τους ισχύοντες νόμους αλλά με βάση το νόμο της αρετής.

(Αντισθένης, απόσπ. 32 και απόσπ. 160: Διογένης Λαέρτιος, Φιλοσόφων βίων και δογμάτων συναγωγή, VI, 13- 15 και 10-13)

* Διογένη... Κράτη: ονομαστοί κυνικοί φιλόσοφοι .

* Ζήνωνας: ιδρυτής της στωικής φιλοσοφίας

Μονάδες 10

Φιλοσοφοῦμεν γνησίως τε καὶ ἱκανῶς...